

**KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERE YÖNELİK TİCARİ ALACAK
SİGORTASI SUNULMASINI İÇEREN DEVLET DESTEKLİ SİSTEMİN
ÇALIŞMA USUL VE ESASLARINA DAİR TEBLİĞ'İN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

*ASSESSMENT OF THE COMMUNIQUE ON PROCEDURES AND PRINCIPLES OF FUNCTIONING
OF THE GOVERNMENT-SUPPORTED SYSTEM INVOLVING COMMERCIAL CREDIT INSURANCE
PROPOSALS TO SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES*

Hakemli Makale
Etem KARA*

İÇİNDEKİLER

I. GENEL OLARAK ALACAK SİGORTASI.....	459
II. TİCARİ ALACAK SİGORTASI (TRADE CREDIT INSURANCE/WAHRENDKREDİTVERSİCHERUNG.....	461
III. KOBİ'LER İÇİN DEVLET DESTEKLİ TİCARİ ALACAK SİGORTASI.....	463
A. KANUNİ DAYANAK.....	463
B. KOBİ'LERE ALACAK SİGORTASI SAĞLANMASINDA KAMU YARAR.....	464
1. KOBİ Kavramı.....	464
2. KOBİ'lerin Ekonomi Açısından Önemi.....	465
3. KOBİ'lerin Ticari Alacak Sigortasına Erişiminde Devlet Desteğini Doğuran Nedenler...466	
a. Gelişmekte Olan ve Az Gelişmiş Ülkelerde KOBİ'lerin Alacak Sigortasına Erişmekte Güçlük Çekmesi.....	466
b. Risk Devrinin En Çok Ticari Alacak Sigortasında Olmasının Primleri Yükseltmesi..467	
c. Tedarik Zincirinin Korunması ve Güven İçinde Ticaretin Sürdürülmesinde Ticari Alacak Sigortasının Fonksiyonu.....	467
d. Ticari Alacak Sigortasının Kötü Borçlara Teminat Sağlamının Yanında, KOBİ'lerin Kurumsallaşmasına Katkı Sağlayacak Hizmetleri de Vermesi.....	468

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1089371

Makalenin Geliş Tarihi: 17.03.2022

Makalenin Kabul Tarihi: 20.07.2022

* Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku ABD Öğretim Üyesi.

E-posta: etemkara@ibu.edu.tr; etemkara@kara.av.tr

ORCID: 0000-0002-6123-9619

e. KOBİ'lerin Ticari Alacak Sigortasıyla Krediyeye Erişiminin Kolaylaşması.....	469
f. Ülke Ekonomileri İçin KOBİ'lerin Korunması ve Desteklenmesi Zarureti.....	470
IV. KOBİLER İÇİN GETİRİLEN DEVLET DESTEKLİ ALACAK SİGORTASI SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI VE YÜRÜTÜLMESİ.....	470
A. SİSTEMİN OLUŞTURULMASI VE YÜRÜTÜLMESİNDE GÖREVLİ KURUM: OLAĞANDIŞI RİSKLER YÖNETİM MERKEZİ.....	470
1. Olağandışı Riskler Yönetim Merkezi'nin Kurulması	470
2. Merkezin Görev ve Sorumlulukları	470
a. Sistem Merkez Tarafından Oluşturulmakta ve Yürütülmektedir.....	470
b. Merkeze Devredilen Primlerin Takibi ve Değerlendirilmesi	471
aa. Primlerin Merkeze Devri	471
bb. Primlerin Özel ve Ayrı Kayıtlarla Takip Edilerek Muhasebeleştirilmesi	471
cc. Devredilen Primlerle Oluşan Fonu Yönetecek Kuruluşun Belirlenmesi.....	471
c. Bakanlığa Bilgi Verme.....	472
B. SİSTEMİN İŞLEYİŞİ.....	472
1. Devlet Destekli Ticari Alacak Sigortasının Kapsamı.....	472
2. Sigorta Şirketlerinin Sisteme Dahil Edilmesi.....	473
a. Sigorta Şirketlerinin Protokolle Sisteme Dahil Edilmesi	473
b. Sigorta Ettirene Merkezin Belirlediği Sigorta Poliçesinin Verilmesi.....	474
c. Devlet ile Sistem Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği.....	474
3. Risk Yönetimi.....	475
a. İşlemlerin Yönetileceği Sistemsel Altyapı (Veri Tabanı) Oluşturulması	475
b. Bilgi Güvenliğinin Sağlanması	476
c. Risk Değerlendirme Hizmeti Verilmesi	476
4. Ticari Alacak Sigortasının Teminat Olarak Kullanılmasının Sağlanması.....	477
5. Zararın Tazmini ve Hasar Yönetimi	478
SONUÇ	478

ÖZ

Dünya genelinde KOBİ'ler, inovasyon, istihdam, büyüme, ekonomik çeşitliliğin ve dayanıklılığın sağlanmasında ülke ekonomileri için anahtar rol oynamaktadır. Ancak risk yönetiminde yetersizlik, krediyeye erişimde güçlük, yeterli insan kaynağı ve yönetim tecrübesinde yoksunluk, KOBİ'lerin sağlıklı büyümelerinde ve verimliliğinde engel teşkil etmektedir. Her ne kadar alacak sigortası şirketleri, alacak sigortası sağlamanın yanında, alacak yönetimi, müşteri bilgileri, vadeli satış limitleri belirleme ve alacak riskinin takip hizmeti verse de KOBİ'lerin bu seçeneği pek değerlendirmedikleri görülmektedir. AB çapında

buna gerekçe olarak ise KOBİ'lerin primleri ek yük olarak görmesi, minimum yönetim standardı için getirdiği ek idari prosedürden kaçınması, ihmal veya hatalı güven, alacak sigortasının pek bilinmemesi ve şüpheli alacakların yaratacağı sonuçlarla ilgili farkındalık eksikliği gibi sebepler gösterilmektedir. Bu nedenle devletlerin sürece müdahale etmesi ve KOBİ'lere alacak sigortası temin edecek bir destekleme sisteminin kurulması gerektiği kabul edilmektedir. Emsal örneklerde ise devletlerin, sigorta şirketlerine reasürans sağlayarak bu desteği verdiği ve sigorta şirketlerinin sisteme dahil olmasını teşvik ettiği görülmektedir. Bu yolla primlerin düştüğü, idari prosedürlerin azaldığı, KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu yönetim ve bilgi desteğinin sağlandığı görülmektedir. Öte yandan, bankaların KOBİ alacaklarını şüpheli alacak olarak değerlendirmesi nedeniyle kredi vermekte isteksizliği de ticari alacak sigortasıyla aşılabilmektedir. Türkiye de Sigortacılık Kanunu'nun 33/A maddesine istinaden Bakanlar Kurulu kararı ile sistemin kurulması öngörülmüştür. 24 Aralık 2018 tarih ve 30635 sayılı “*Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelere Yönelik Ticari Alacak Sigortası Sunulmasını İçeren Devlet Destekli Sistemin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ*” ile de sistemin işleyişi düzenlenmiştir. Böylece Türkiye de KOBİ'ler için geç ama önemli bir adım atılmış bulunmaktadır. Yapılan düzenlemeyle de KOBİ'lerin ticari alacak sigortasına erişmesinin önündeki engellerin kaldırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Alacak Sigortası, KOBİ, Devlet Desteği, Reasürans, Prim.

ABSTRACT

Throughout the world, SMEs play a key role for national economies in innovation, employment and growth, and in ensuring economic diversity and resilience. However, inadequacy in risk management, difficulty in accessing to credit, lack of adequate human resources and management experience are some obstacles to the development and productivity of SMEs. Although credit insurance companies provide services such as credit management, customer information, determining sales limits and monitoring credit risk in addition to credit insurance, it is seen that SMEs do not prefer this option. In EU-wide, reasons such as SMEs seeing premiums as an additional burden, SMEs avoiding additional procedures for minimum management standards, negligence or faulty trust, lack of knowledge on credit insurance, lack of awareness of the consequences of doubtful debts are shown as a justification. For this reason, it is argued that states should intervene in this process and that a support system should be established to provide credit insurance for SMEs. In other countries, it is seen that the government provides this support by providing reinsurance to insurance companies. So that the premiums are reduced, administrative procedures are simplified, and SMEs receive the management and information support they require. On the other hand, banks are reluctant to give loans as they consider SME credits as suspicious, and banks' reluctance can be overcome with credit insurances. Pursuant to article 33/A of the insurance law, the Council of Ministers decided to establish a system in Turkey. The functioning of the system is regulated under the “*Communiqué on Procedures and Principles of the Government Supported System to Offer Commercial Credit Insurance for SME*” dated 24

December 2018 and numbered 30635. In this way, Turkey has taken a late but important step for SMEs. The regulation aims to remove the barriers that prevent SMEs from getting commercial credit insurances.

Keywords: Credit Insurance, SME, Government Support, Reassurance, Premium.

I. GENEL OLARAK ALACAK SİGORTASI

Bedelinin peşin alınması suretiyle bir işin görülmesi veya bir malın teslimi, bir risk oluşturmamaktadır. Buna karşın bedelin peşin olarak alınmadığı ve bir vadeye bağlandığı haller ise alacağın tahsil riskini doğurmaktadır. Alacak sigortalarıyla da bu risk teminat altına alınmaktadır. Bu anlamda da alacak sigortası, sigortacının, sigorta ettirenin/sigortalının malın teslimi (*Warenlieferungen*), eserin (*Werk*) veya hizmetin (*Dienstleistungen*) ifasıyla üçüncü kişinin kısmen veya tamamen ödemede temerrüde düşmesi riskini üstlendiği bir sigorta türüdür¹. Sigortalının malvarlığında oluşan bir zararın tazmin etmesi münasebetiyle de alacak sigortası, bir zarar sigortasıdır².

Alman hukukunda alacak sigortalarının, teslim (*Delkrederesparte*), sadakat (*Vertrauensschadenversicherung*)³ ve teminat (*Kautionsversicherungssparten*)⁴

¹ HERRMANN, Harald, “§ 39. Kredit- und Kautionsversicherung”, *Versicherungsrechts-Handbuch* (Hrg. Roland Michael Beckmann / Annemarie Matusche-Beckmann), 3. Auflage, Beck-Online, München, 2015, Rn.1.

² HERRMANN, 2015, Rn.4.

³ Sadakat sigortası, sigorta ettirenin istihdam ettiği kişilerin kasıtlı ve yetkisiz eylemleriyle kendisine vereceği zararlar için sigorta teminatı sunmaktadır. Esasında bu sigorta türünde şirketin kendi çalışanlarının ve organlarının, bazen de üçüncü kişilerin cezai nitelikli fiillerine karşı koruma sağlanmaktadır. GEBERT, Yvonne / KLAPPER, Sebastian, “§ 24 Cyberversicherung”, *Der Versicherungsprozess*, (Hrsg. Veith / Gräfe / Gebert), 4. Auflage, Nomos, Baden, 2020, Rn.55; Saf bir zarar sigortası olarak, beyaz yakalıların (çalışanlar veya sorumlu konumunda kişiler) ekonomik suçlarının yol açtığı zararlarına karşı güvence sağlayan sadakat sigortası, ilk olarak Anglikan pazarında 1720 yılında sunulsa ve uzun bir geleneği olsa da Almanya’da yaygınlaşması 70 yıl sonra olmuştur. SCHNEIDER, W., “§ 29 Vertrauensschadenversicherung”, *Münchener Anwaltshandbuch Versicherungsrecht*, (Hrsg. Knut HÖRA), Auflage 4, C.H.Beck, Frankfurt 2017, Rn 1-4; Doktrinde, “sadakat sigortası” için “emniyeti suistimal sigortası” ifadesi kullanıldığı da görülmektedir. KÜÇÜK, Damla, “Krediyi Koruyan Sigortalar ve Kredi Sigortası Kavramına İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl: 2010, Cilt: 8, Sayı: 85, s. 480.

⁴ Bu sigorta türü üçüncü şahısların temerrüdüne karşı sigorta ettireni değil, aksine sigorta ettirenin kendi temerrüdü için kendi alacaklılarına karşı koruma sağlamak ve bir tür kontrgaranti olarak düzenlenmektedir. HERRMANN, 2015, Rn.5; Burada bir işin ifası veya bir malın teslimi kapsamında sigortacı, aynı zamanda sigorta ettiren de olan borçlunun yükümlülüğünün ifası için alacaklıya güvence verilmekte, risk gerçekleştiğinde de alacaklıya ödeme yapılmakta, bu anlamda da başkasına hesabına sigorta niteliği haiz olmaktadır. KÜÇÜK, 2010, s.480.

açısından çeşitlere ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca teminat türündeki alacak sigortalarının kefalet (*Bürgschaften*⁵) ve garanti (*Garantien*)⁶; teslim türündeki alacak sigortaları ise ticari alacak (*Warenkreditversicherung*), sermaye malları (*Investitionsgüterkreditversicherung*)⁷, tüketici (*Konsumentencredit*)⁸ ve ihracat (*Ausfuhrkreditversicherung*)⁹ alacağı sigortaları olarak alt bölümlere ayrıldığı görülmektedir¹⁰. Alman hukukunda yapılan bu ayrımlar, esasında ticari alacak sigortasının alt türlerini oluşturmaktadır¹¹. Türk ticaret hukuku anlamında da söz konusu alacaklar ticari alacak olduğundan (TTK 3 ve 19)¹², sayılan sigortalar da ticari alacak sigortalarının alt türlerini oluşturduğunun kabulü gerekmektedir. Ancak bizim konumuz anlamında ticari alacak sigortasının, yurt içi satışlardan doğan alacaklarla sınırlı ve Alman hukukundaki sınıflandırma anlamında ise teslim türündeki alacak sigortasıyla (*Warenkreditversicherung*) sınırlı olarak anlaşılması yerinde olacaktır¹³.

⁵ Kefalet sigortasında, asıl borca bağlı olarak kefilin sorumluluğunun doğduğu hallerde, temerrüt riski üstlenilmektedir. HERRMANN, 2015, Rn.5.

⁶ Garanti sigortasında ise garanti edenin sorumluluğu asıl sözleşmeden bağımsızdır. HERRMANN, 2015, Rn.123b; ; SCHNEIDER, 2017, Rn 1-4.

⁷ Taksitli alacak sigortalarından (*Teilzahlungskreditversicherung*) evrilen sermaye malları alacak sigortası (*Investitionsgüterkreditversicherung*), teslim ve hizmet ödemesi altı aydan uzun vadeyi kapsayan, genellikle büyük makineleri veya fabrika teslimini etkileyen sermaye malları için tasarlanmış bulunmaktadır. GRAUSCHOPF, Jürgen, “§22 Kreditversicherung”, *Der Versicherungsprozess*, (Hrsg. Veith/Gräfe/Gebert), 4. Auflage, Nomos, Baden, 2020, Rn.15.

⁸ Burada tüketicilerin temerrüdüne karşı sigorta teminatı sağlanmaktadır. GRAUSCHOPF, 2020, Rn.16.

⁹ İhracat kredi sigortası, yurt dışında yerleşik kişilere yapılan satışlardan doğan riskleri odağına almaktadır. GRAUSCHOPF, 2020, Rn.12.

¹⁰ HERRMANN, 2015, Rn.5; Doktrinde, Alman hukukunda delkredere sigortaları olarak tabir edilen bu sigortaların, mal kredi sigortası (*Warenkreditversicherung*), yatırım malı kredi sigortası (*Investitionsgüterkreditversicherung*), taksitle ödeme kredi sigortası (*Teilzahlungskreditversicherung*), tüketici kredisi sigortası (*Konsumentencreditversicherung*) ve finans kredi sigortası (*Finanzkreditversicherung*) olarak sınıflandırıldığı da görülmektedir. KÜÇÜK, 2010, s.476-480.

¹¹ MATSCHKE, Manfred Jürgen, *Finanzierung der Unternehmung*, Verlag Neue Wirtschafts-Briefe, Herne/Berlin, 1991, ss. 219-220; GRAUSCHOPF, 2020, Rn.10-11.

¹² Tüketicilerin taraf olduğu işlemlerin, bunun dışında olacağı aşikardır. KÜÇÜK, Damla, *Kredi Sigortası*, Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007, s.70.

¹³ Ayrıca alacağın tahsil olasılığının bulunup bulunmamasına (vadede ödememe ve borçlunun aczi) ve borcun ödenmemesine neden olan olayların niteliğine (ticarî veya politik riskler) göre sınıflandırmaların da yapıldığı görülmektedir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. KÜÇÜK, 2007, s. 155-174.

II. TİCARİ ALACAK SİGORTASI (TRADE CREDIT INSURANCE/WAHRENDKREDİVERSİCHERUNG)

Ticari alacak sigortası ile yurt içindeki işletmeler arasında hizmet temini öngören sözleşmelerden veya mal satışlarından doğan vadeli alacakların tahsil edilememe riski için teminat verilmektedir¹⁴. Nihayetinde bir alacağın, bir vade unsurunun bulunduğu bütün hallerde¹⁵, borçlunun borcunu zamanında ve gereği gibi ifa etmeme riski, her daim bulunmaktadır¹⁶. Ticari alacak sigortası açısından ise söz konusu riski, bedeli peşin alınmaksızın yurt içinde yapılan satım veya iş görme sözleşmelerinden doğan alacağın gereği gibi vadesinde tahsil edilememesi oluşturmaktadır. Bu anlamda borçlunun temerrüdü, aczi, tasfiyesi veya iflası gibi nedenlerle alacağın tahsil edilememesi hallerinde alacaklıya koruma sağlayan sigortaya ticari alacak sigortası (*Warenkreditversicherung*¹⁷/*Trade Credit Insurance*) denmektedir¹⁸. Esasında tahsil

¹⁴ KÜÇÜK, ticari alacak yerine ticari kredi, alacak sigortası yerine kredi sigortası kavramını tercih ettiği görülmekte, bu paralelde de ticarî kredileri; kredi alan tarafın tüketici olmadığı, işletmeler arasında ticarî veya meslekî bir amaç ile ve kredili satım (veya iş görme) sözleşmeleri yoluyla sağlanan mal kredileri olarak tanımlamaktadır. KÜÇÜK, 2007, s.70; Ancak kredi (credit/kredit) teriminin aynen kullanılması, bir nakit transferini kapsıyor düşüncesine yol açabilmesi ve uygulamada da finans kurumlarının sağladığı kredilere hasredilmesi karşısında, ticari alacak terimi tercihe şayandır.

¹⁵ Bir alacaktan söz edebilmek için parayla ölçülebilen her türlü bedeli belirli bir süre sonra ödenmek üzere karşı tarafa geçirilmesi söz konusudur. Alacak kavramıyla kredi kavramını eş değer kullanan yazarlar, krediden söz edebilmek için krediyi alana güven, parayla ölçülebilen bir değer karşılığında tarafa geçirilmesi ve vade farkı olmak üzere üç unsurun olması gerektiğini düşünmektedir. Kredi konusunun da para, mal veya kredi alan için bir riskin üstlenilmesi olabileceği ifade edilmektedir. KÜÇÜK, 2010, s.473.

¹⁶ KÜÇÜK, 2007, s.73.

¹⁷ Esasında kavramın hem yurt içi (*Warenkreditversicherung für Inlandskredite*) hem de yurt dışı satışlardan (*Warenkreditversicherung für Ausfuhrkredite*) doğan alacaklar için kullanıldığı da görülmektedir. HALEM, Carl Otto von, **Kreditversicherung** Gabler, Wiesbaden, 1964, s.32; Öte yandan alacak sigortası şirketlerinin, en önemli faaliyet alanını da bu sigortaların oluşturduğu görülmektedir; DANNENBERG, Henry: **Quantitative Bewertung des Ausfallrisikos von Forderungsportfolios gewerblicher Unternehmen- Eine Analyse unter besonderer Berücksichtigung von Schätzunsicherheit und einer fehlenden eigenen Datenbasis im Unternehmen**, Zugleich Dissertation zur Erlangung des Grades Doktor der Wirtschaftswissenschaft (Dr. rer. pol.) der Juristischen und Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Martin Luther-Universität Halle-Wittenberg 2012, s.76.

¹⁸ POWELL, T Glyndwr, **Home Trade Credit Insurance**, Credit Management Handbook (Ed. Burt EDWARDS), Fifth Edition, Gower, Hampshire and Burlington 2004, s.277; RIESTRA, Amparo San José, **Credit Insurance in Europe Impact- Measurement and Policy Recommendations**, 2003, CEPS Research Report In Finance And Banking, No. 31, Brussels, <http://aei.pitt.edu/9563/2/9563.pdf>, (erişim tarihi: 08.09.2021), s.1.

edilememe riski içeren alacak sigortalarına, şüpheli alacak (*forderungsausfallversicherung*) veya kötü borç (*bad debts*) sigortası da denmektedir¹⁹.

Ticari alacak sigortalarının odağını yurt içi işlemler oluşturmaktadır. Yurt dışı işlemlerden doğan alacaklar ise ihracat kredi sigortasının odağını oluşturmaktadır. Bu sigortayla da üçüncü bir ülkeye mal ve hizmet satışlarında alıcının ödemede temerrüdü, aczi ve iflasına karşı sigorta teminatı sağlanmakta, genellikle politik riskleri de kapsayacak şekilde poliçe düzenlenmektedir²⁰.

Öte yandan ticari alacak sigortalarının, diğer sigortalara nazaran çok uzun bir geçmişi olmadığını ifade etmek gerekir. Öyle ki yurt içi satışlarla ilgili başarıyla ticari alacak sigortası sağlayan ilk sigorta şirketlerinin 19. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkmış olduğu, dahası büyük risklere karşı kredi/alacak havuzları oluşturulduğu görülmektedir²¹. Bu anlamda ticari alacak sigortalarının ilk başarılı uygulamalarının İngiltere’de ve İngiliz hukukunda olduğu söylenebilir. Kaldı ki bu yüzyıl boyunca ABD’de yurtdışı ticaret

¹⁹ Şüpheli alacak (*forderungsausfälle*) veya kötü borç (*bad debts*) kavramıyla tahsili şüpheli olan, borçlunun temerrüt riskinin olduğu alacaklar ifade edilmektedir. Bu nedenle söz konusu kavrama karşılık olarak temerrüt riski veya ödemede sapma riski olan alacak da denildiği görülmektedir. DANNENBERG, 2012 s.39-40; Nihayetinde kısa veya orta vadeli satışlarda, borçlunun ödemede temerrüde düşme riski üstlenilmektedir. MATSCHKE, 1991, ss.219-220; GRAUSCHOPF, 2020, Rn.10-11.

²⁰ HALEM, 1964, s.32; Genel olarak, (1) devletleştirme, kamulaştırma ve benzeri devlet müdahaleleri, (2) yabancı sermayenin karlılığını önleyici ya da azaltıcı her türlü yasal müdahale, (3) devlet tarafından sözleşmenin ihlal edilmesi, (4) para biriminin çevrilmemesi, (5) transfer kısıtlamaları, (6) savaş ve iç kargaşa (MİGA m.11) gibi risklerin politik risk olarak kabul edildiği görülmektedir. KARA, Etem/KAYIHAN, Şaban, “Politik Risk Sigortası: MIGA, OPIC ve Türk Eximbank”, 15.Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, (11-12 Eylül 2017), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2017, s.185.

²¹ Dahası ilk alacak sigortasının 1820 yılında kurulan British Commercial Insurance Company tarafından imzalandığını ifade etmektedir. Ancak ele alınan ölçüye göre çok daha eskiye götürmek de mümkündür. Nitekim yakın dönem için deniz sigortacılarının müşteri memnuniyeti için mallar varış noktasına ulaştığında ödeme garantisi veren poliçeler düzenlendiği bilinmektedir. JUS, Miran: **Credit Insurance**, Oxford 2013, s.7; Öyle ki İngiltere’de ticari alacak sigortası 1853 yılından itibaren bilinmekte ve hatta öncesinde büyük karlara karşın riskin de önem arz ettiği işlerde karşılıklı kredi sigortası, kredi havuzları oluşturulmak suretiyle işletildiği de görülmektedir. HANNA: John, “Credit Insurance”, **University of Pennsylvania Law Review**, March 1931. Volume 79, Number 5, (s.521-548), s.539; Bağımsız ve ticari alacak sigortasında uzmanlaşmış ilk şirket olarak ise 1871 yılında kurulmuş olan İngiliz Ocean Accident and Garanti Corp. gösterilmektedir. HORSCH, Andreas / RATHMANN, Tanja **Kreditrisikotransfer durch Kreditversicherung- Eine ökonomische Analyse der Prozesse, Strukturen und Regeln der Märkte für Kreditversicherungen**, VVW GmbH, Karlsruhe, 2012 s.59.

sigortası sağlayan sigorta şirketleri pek görülmemekte²² ve Almanya’da ise iflası önlemek için kurulan alacak sigortası şirketlerinin bizatihi kendilerinin iflasa konu olduğu görülmektedir²³. Ancak 20. yüzyıla gelindiğinde ticari alacak sigortalarında önemli bir ivme kat edilmiş, 1926 yılında da Uluslararası Alacak Sigortacıları ve Reasüransları Birliği Londra’da kurulmuştur²⁴. Bu anlamda gelişmiş ülkelerde de ticari alacak sigortasının yüzyılı aşkın bir geçmişi olduğu, bu süre zarfında elde edilen tecrübe ve sermaye birikiminin de özel sigorta şirketleri tarafından ticari alacak sigortası sağlanmasını kolaylaştırdığı görülmektedir.

III. KOBİ’LER İÇİN DEVLET DESTEKLİ TİCARİ ALACAK SİGORTASI

A. Kanuni Dayanak

Yurt içinden veya uluslararası piyasalardan sigorta veya reasürans teminatı bulunamayan ya da teminat sağlanmasında güçlük bulunan riskler, nükleer riskler gibi özellik arz eden riskler ile sigorta edilmesinde kamu yararı bulunan riskler için teminat sağlama, sigorta veya reasürans havuzları kurma veya kurulmasını koordine etme, sigorta ve reasürans şirketleri arasında işbirliği yapılmasını sağlama, oluşturulacak havuz, organizasyon veya işbirliği mekanizmalarının yürütülebilmesi amacıyla tüzel kişiliği haiz Özel Riskler Yönetim Merkezi kurulmuştur (SK 33. A.1).

Hangi risklerin Özel Riskler Yönetim Merkezi kapsamında yönetileceği Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunun önerisi üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından; kapsama alınan risklere ilişkin olarak Devlet tarafından prim veya reasürans desteği verilip verilmeyeceği, verilecek ise kapsamı, reasürans Devlet desteğinin bir bedel karşılığında temin edilip edilmeyeceği hususları ise yine Kurumun teklifi ve Bakanlığının uygun görüşü üzerine Cumhurbaşkanı kararı ile belirlenmektedir (33. A.2).

²² İlk girişim Considerations on the Project and Institution of a Guarantee Company (1837) ile William L. Haskins tarafından yapılsa da ticari alacak sigortası ABD için 19. yüzyıl sonuna kadar söz konusu olmamıştır. HANNA, 1931, s.522-523.

²³ HANNA, 1931, s.543.

²⁴ JUS, 2013, s.8.

Bu hükümlere istinaden, o dönem itibariyle parlamenter sistem geçerli olduğundan, Bakanlar kurulu kararıyla KOBİ'ler için devlet destekli alacak kredisi sigorta sisteminin kurulmasına karar verilmiş; devlet destekli ticari alacak sigortası sisteminin çalışma usul ve esasları (*DDTAST*)²⁵ ile ticari alacak sigortası tarife ve talimatı (*TASTTT*)²⁶ da tebliğle belirlenmiştir.

B. KOBİ'lere Alacak Sigortası Sağlanmasında Kamu Yararı

1. KOBİ Kavramı

Genel olarak KOBİ kavramıyla mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler kastedilmektedir. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri Ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik ile de KOBİ kavramının “ *Küçük ve orta büyüklükte işletme (KOBİ), İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmibeş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan ve bu Yönetmelikte mikro işletme, küçük işletme ve orta büyüklükteki işletme olarak sınıflandırılan ve kısaca "KOBİ" olarak adlandırılan ekonomik birimleri (m. 4.b)*” ifade ettiği hükme bağlanmıştır²⁷.

²⁵ 24 Aralık 2018 Tarih Ve 30635 Sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelere Yönelik Ticari Alacak Sigortası Sunulmasını İçeren Devlet Destekli Sistemin Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Tebliğ'i için “*DDTAST*” kısaltması kullanılacaktır. Tebliğ metni için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181224-9.htm> (erişim tarihi: 11.9.2021)

²⁶ 24 Aralık 2018 Tarih ve 30635 Sayılı Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmelere Yönelik Devlet Destekli Ticari Alacak Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğ'i için “*TASTTT*” kısaltması kullanılacaktır. Tebliğ metni için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181224-8.htm> (erişim tarihi: 11.9.2021)

²⁷ Ayrıca Yönetmelik'in 5. maddesiyle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler “(a) *Mikro işletme: On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu bir milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan çok küçük ölçekli işletmeler, b) Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu beş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan işletmeler, c) Orta büyüklükteki işletme: İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı ya da mali bilançosu yirmibeş milyon Yeni Türk Lirasını aşmayan işletmeler*” olarak sınıflandırılmıştır . 19/10/2005 tarihli ve 2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik metni için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.5.20059617.pdf>, (erişim tarihi: 09.09.2021).

2. KOBİ'lerin Ekonomi Açısından Önemi

Dünya çapında işletmelerin %95'ini KOBİ'lerin oluşturduğu ve istihdamın yaklaşık % 60'ını KOBİ'lerin karşıladığı görülmektedir²⁸. Yine dünya genelinde KOBİ'ler, inovasyon, istihdam, büyüme, ekonomik çeşitliliğin ve dayanıklılığın sağlanmasında ülke ekonomileri için anahtar rolü oynamakta, bu nedenle desteklenmesi önem arz etmektedir²⁹. Ayrıca iflas ve sorunlu kredi yüzdesinin önemli bir kısmını KOBİ'lerin oluşturduğu ve AB çapında beş yıldan daha uzun süre ayakta kalabilen KOBİ oranının %50'den az olduğu anlaşılmaktadır³⁰. Bu hususların KOBİ'lerin krediye erişimini güçleştirilmesi nedeniyle devletler de ekonomik kamu düzeninin muhafazası için buna bir çözüm bulma arayışına girmiş bulunmaktadır³¹. Tüm bu hususlar ise KOBİ'lerin ekonomik kamu düzeni için önemini ortaya koymaktadır³². Bu anlamda KOBİ'lerin desteklenmesi aynı zamanda istihdamın, inovasyonun, büyümenin, ekonomik çeşitliliğin

²⁸ CHATTERJEE, Arup / WEHRHAHN, Rodolfo, **Insurance for Micro, Small, and Medium-Sized Enterprises**, Asian Development Bank (ADB) Briefs, No. 78, April 2017, s.1 ; Çin'de ise vergi gelirlerinin % 50, istihdamın %80 ve toplam ihracatın da %70 oranının KOBİ'ler tarafından karşılandığı, sağlıklı ve istikrarlı büyüme için KOBİ'lerin önemine dikkat çekilmektedir. REN, Ruilin / ZHU, Jianhua, "The Research on SMEs Loan Credit Insurance System of China", **Advances in Social Science, Education and Humanities Research**, 2018, Volume 246, 2018 (s.14-17), s.14; ABD'de teknoloji firmalarının % 25 ve toplam iş gelirinin % 12 oranının göçmen girişimcilere ait olduğu ifade edilmektedir. FAIRLIE, Robert W, **Immigrant Entrepreneurs and Small Business Owners, and their Access to Financial Capital**, SBA Advocacy, 2012, <https://www.sba.gov/sites/default/files/rs396tot.pdf>, (erişim tarihi: 07.09.2021), s.1.

²⁹ CHATTERJEE / WEHRHAHN, 2017, s.5; Çinli yazarlar, devlet destekli alacak sigortası sisteminin KOBİ'lere kredi kanallarını açması ve finansal baskılara karşı rahatlatması yanında, sigorta şirketlerinin iş kapsamını genişlettiği, banka varlıklarının teminatını geliştirdiği ve KOBİ'lerin de finansal kapasitesini de artırdığını ifade etmektedir. REN / ZHU, 2018, s.14.

³⁰ CHATTERJEE / WEHRHAHN, 2017, s.2.

³¹ Nitekim KOBİ'lerin ekonomi için önemini çok iyi idrak etmiş ve birçok KOBİ'sinin de dünya çapında çok değerli şirketlere dönüştüğünü tecrübe etmiş ABD'nin KOBİ'lerle ilgili düzenlemelerinin şu şekilde sıralanarak gelişim gösterdiği görülmektedir: (1) *Small Business Act (1958)*, (2) *US Small Business Act (Public Law 85-536 as amended)*, (3) *Small Business Investment Act (1958)*, (4) *The Equal Access to Justice Act*, (5) *Buy American Act*, (6) *Regulation Flexibility Act*, (7) *The Small Business Regulatory Enforcement Fairness Act of 1996*.

³² Fransız öğretisinde ekonomik kamu düzeni ise iki kategori halinde analiz edilmektedir. Kamu yararı amacıyla devletin ekonomik ilişkileri yönettiği düzene yönlendirici ekonomik kamu düzeni olarak denilirken, ekonomik yönden eşit olmayan taraflar arasında zayıf olanı korumaya yönelik bir düzene de korumacı ekonomik kamu düzeni denildiği görülmektedir. ORER, Gürsel, "Ekonomik Kamu Düzeni ve Devletin Ekonomiye Müdahalesi", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl: 2015, Cilt: 1, Sayı: 6, s.367-368; Burada her iki anlamda da KOBİ'lerin ekonomik kamu düzeni açısından önem arz ettiğinin kabulü gerekmektedir.

ve dayanıklılığın desteklenmesi anlamına gelmekte, bu bağlamda ise öncelikle ticari alacak sigortasına erişimini sağlanarak krediye ve risk yönetimi hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması önem arz etmektedir³³.

3. KOBİ'lerin Ticari Alacak Sigortasına Erişiminde Devlet Desteğini Doğuran Nedenler

a. Gelişmekte Olan ve Az Gelişmiş Ülkelerde KOBİ'lerin Alacak Sigortasına Erişmekte Güçlük Çekmesi

Gelişmiş ülkelerde, devlet desteği olmaksızın ticari alacak sigortasına ulaşabilme imkânı mevcutken³⁴, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler için aynı şeyi söylemek çok kolay olmamaktadır. Kaldı ki primlerin ek yük olarak görülmesi, şüpheli alacakların (*forderungsausfälle/bad debts*) yaratacağı sonuçlarla ilgili farkındalık eksikliği, minimum yönetim standardının getirdiği ek idari prosedür, ihmal veya yanlış güven gibi nedenlerle AB çapında dahi KOBİ'ler için alacak sigortasının yaygınlaşmadığı ifade edilmektedir³⁵. Ayrıca İngiltere, Fransa³⁶ ve Belçika³⁷ gibi gelişmiş ülkelerin de devlet

³³ CHATTERJEE / WEHRHAHN, 2017, s.5; REN / ZHU, 2018, s.14.

³⁴ İngiliz hukukunda alacak sigortasının geçmişi oldukça eskidir. Alacak sigortasında risk paylaşımı yapılmakta, sigortalananın da açıklama (*disclosure duties*) ve azami iyiniyet yükümlülüğü bulunmaktadır. HERRMANN, Harald, **British Insurance Law – Preparatory Script 9/14**. <https://paperzz.com/doc/8613300/british-insurance-law-%E2%80%93-preparatory-script-9-14>, (erişim tarihi: 22.09.2021), s. 88; Ayrıca sigortaya konu alacakların bildirmekte (*announcement of unperformed claims*) ve belirli borçluların finansal zorluklarıyla ilgili açıklama yükümlülüğü ilişkin boşluksuz bir liste (*gapless listing of credits*) vermesi gerekmektedir. Sigortacı da buna göre sigorta limitini ve primini belirlemekte, bu anlamda bildirim ve listeleme önem arz etmektedir. HERRMANN, (British Insurance Law), s. 89; Kaldı ki ciddi geçmişe ve birikime rağmen İngiliz hükümeti de pandemi döneminde KOBİ'ler için reasürans sağlamak suretiyle destekleme kararını almıştır. https://consult.defra.gov.uk/flooding/floodreinsurancescheme/supporting_documents/Consultation%20on%20Flood%20Re%20Regulations.pdf (erişim tarihi: 28.9.2021).

³⁵ RIESTRA, 2003, s.36.

³⁶ State Aid SA.56903 (2020/N) – France COVID-19: State guarantee for the reinsurance cover of domestic trade credit insurance risks. Metin için bkz. https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202018/285465_2151797_23_2.pdf, (erişim tarihi: 19.09.2021).

³⁷ State Aid SA.57188(2020/N) – Belgium COVID 19: Reinsurance of short-term credit and surety risks. Metin için bkz. https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202022/285976_2159018_39_2.pdf (erişim tarihi: 19.09.2021).

destekli alacak sigortası ile KOBİ'lerini pandemi döneminde korumaya ve desteklemeye çalıştığı görülmektedir³⁸.

b. Risk Devrinin En Çok Ticari Alacak Sigortasında Olmasının Primleri Yükseltmesi

Başlangıçta ticari alacak sigortası alanında faaliyet gösteren şirketlerin başarısız olmasında ve ticari alacak sigortası alanında faaliyet gösteren Alman şirketlerinin de bizatihi kendilerinin iflasa konu olmalarında da yüksek risk devri etkili olmuş bulunmaktadır³⁹. Nitekim sigorta sektöründe, reasürörlere risk devri, en çok ticari alacak sigortasında olmaktadır. Bu durum ise primleri yükselttiğinden, KOBİ'lerin alacak sigortasına erişimi için devletin doğrudan reasürans sağlayarak veya kamu-özel sektör iş birliği modeliyle müdahalesine muhtaç olabilmektedir⁴⁰. KOBİ'ler için devlet desteği ise sigorta şirketlerini cesaretlendirmekte ve primlerin düşmesini de sağlayabilmektedir.

c. Tedarik Zincirinin Korunması ve Güven İçinde Ticaretin Sürdürülmesinde Ticari Alacak Sigortasının Fonksiyonu

Ticari yaşamda, peşin satışlar harici her bir satış, alacağın tahsil edilememe riskini de beraberinde getirmektedir. Ancak fiyat kadar, vade de rekabette belirleyici

³⁸ Esasında gelişmiş ülkelerin KOBİ'lere bir bütün olarak yaklaştığı, KOBİ'lere yönelik desteğinin çok eski dönemlere dayandığı ve buna ilişkin yasal düzenlemeye gittikleri görülmektedir. Ticari başarılarında da bu bütünlüklü bakış açısının ve bu doğrultuda yapılan düzenlemelerin rolü gözden uzak tutulmamalıdır. Örneğin, II. Dünya Savaşı'ndan çıkan Japonya, 1950 tarihinde KOBİ'leri destekleyen kanunu (*Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Kredi Sigortası Yasası*) çıkarmıştır. Bu kanun, Japon alacak sigortası sistemini yaratan ilk kanundur. Sonrasında kanunu birçok düzenleme takip etmiştir. YAMORI, Nobuyoshi, **Japanese SMEs and the Credit Guarantee System After the Global Financial Crisis**, Cobe 2014 <https://www.rieb.kobe-u.ac.jp/academic/ra/dp/English/DP2014-26.pdf>, (erişim tarihi: 07.10.2021), s.14; 2017 yılına gelindiğinde ise Japonya, "*Küçük ve Orta Ölçekli İşletme Kredi Sigortası Yasasının İyileştirilmesi ve Gelişmeleri Teşvik Etmek İçin Kısmi Revizyonu*" kabul etti. YAMORI, Nobuyoshi, "The 2017 Reform of Japan's Credit Guarantee System and New Functions of Credit Guarantee Corporations", **Roles of Financial Institutions and Credit Guarantees in Regional Revitalization in Japan** (Nobuyoshi Yamori / Yoshihiro Asai / Masao Ojima/Kei Tomimura/ Koji Yoneda:), Kobe University Social Science Research Series 2019, Springer, Kobe 2019, s.43.

³⁹ Almanya'da da likidite ve kar nedeniyle birçok rakip firma pazardan çıktığından, bir nevi Hermes'e monopol verilmiştir. Ancak sigorta şirketleri ile bankacılığın ayrılamaması, sigortalı ile ilgili bilgi ve değerlendirmelerde yetersizlik de başarısızlıkta rol oynamıştır. HORSCH / RATHMANN, **2012**, s.60

⁴⁰ Nihayetinde reasüransta, sigortacının üstlendiği risklerin anlaşmayla kısmen veya tamamen reasüröre devri söz konusu olduğundan, sigorta şirketleri için riski dağıtma ve devretme aracıdır. KAYIHAN, Şaban / GÜNERGÖK, Özcan, **Sigorta Hukuku Dersleri**, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Umuttepe Yayıncılık, İstanbul, 2020, s.18; ATABEK, Reşat, **Reasürans Hukuku**, Banka ve Ticaret Enstitüsü, Ankara,1974, s.4; RIESTRA, **2003**, s.48.

olabilmekte, satışları artırmak isteyen KOBİ'lerin vadeli satış yapabilmeleri de kendi tedarikçilerinin vade vermelerine bağlı bulunmakta ve bu ise zincirleme bir halka oluşturabilmektedir⁴¹. Bir başka deyişle büyümek isteyen firmalar, müşteri portföyünü artırabilmek için esnek ödeme ve veresiye satış seçeneği sunması gerekebilmekte, buna ilişkin sürdürülebilir bir yöntem geliştirilemediği takdirde de iflas ile yüz yüze gelebilmektedir⁴². Peşin satış seçeneği ise işletmelerin küçülmesine veya iyimser bir ihtimalle mevcut müşteri portföyüyle devam etmesine neden olmaktadır. Bu durum ise işletmeleri peşin satış ile veresiye satış seçeneği arasında sıkışmasına yol açmakta, tedarik zincirindeki halkalarda kopma da zincirleme etki yaratabilmektedir.

Devlet destekli ticari alacak sigortası ise bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlı olan KOBİ'lerin vadeli satışlarından doğan alacaklarını tahsil edip etmeyeceği hususundaki tereddütleri ortadan kaldırmaktadır. Böylelikle de KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu güveni ve öngörülebilirliği sağlamakta, endüstriyi bir arada tutan gizli yapıştırıcı (*the invisible glue that holds industries together*) fonksiyonunu ifa etmektedir⁴³. Nitekim gelişmiş ülkelerin de tedarik zincirini ve KOBİ'lerini korumak için devlet destekli ticari alacak sigortası seçeneğini kullandıkları görülmektedir

d. Ticari Alacak Sigortasının Kötü Borçlara Teminat Sağlamanın Yanında, KOBİ'lerin Kurumsallaşmasına Katkı Sağlayacak Hizmetleri de Vermesi

Günümüzde alacak sigortası şirketleri, kötü borçlara karşı teminat sağlamamakta, birçok hizmet de sunmaktadır. Bu hizmetler ise kredi yönetimi, müşterilere kredi bilgileri sağlama, potansiyel alıcılar için kredi limitlerini belirleme ve sigortalının kredi riskinin

⁴¹ RIESTRA, 2003, s.1; İngiltere'de toplam satış işlemlerinin % 80'ini kredili/veresiye satışlar oluşturmakta, bu da toplam işletme varlıklarının % 37 gibi bir oranını oluşturmaktadır. PAUL, Salima Y. / BODEN, Rebecca, **Getting paid: lessons for and from SMEs**, ACCA (the Association of Chartered Certified Accountants), London 2012, <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/small-business/pol-tp-gp.pdf> (erişim tarihi: 07.09.2021), s.5.

⁴² Ekonomik büyümenin ve istihdamın motoru olan KOBİ'ler, geç ödemeye veya hiç ödememeye karşı kırılgan olmaları nedeniyle ülke ekonomileri için desteklenmelerinin önem arz ettiği ifade edilmektedir. PAUL / BODEN, (**Getting paid: lessons for and from SMEs**) , s.5.

⁴³ İngiliz hükümetinin resmi sayfasında da bu ifadenin yer aldığı görülmektedir. https://www.eversheds-sutherland.com/global/en/what/articles/index.page?ArticleID=en/coronavirus/Coronavirus-Trade-Credit_Insurance-Extended-Government-Support-UK_, (erişim tarihi: 09.10.2021).

sürekli takibini yapmak gibi çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır⁴⁴. Nitekim küçük firmaların risk yönetiminde yetersiz oldukları ve risk yönetimini ihmal edip tahsilata ağırlık verdikleri dikkate alındığında, risk yönetiminin her bir aşamasını içerecek şekilde hizmet sunan sigorta şirketleri, KOBİ'lerin bu ihtiyacını dışarıdan tamamlayabilmektedir⁴⁵. Kaldı ki beş yıldan daha uzun süre ayakta kalma oranının AB çapında dahi %50'nin altında kaldığı göz önüne alındığında, ticari alacak sigortasının KOBİ'lerin kurumsallaşmalarında ve ayakta kalmalarındaki katkısının hafife alınmaması gerekmektedir.

e. KOBİ'lerin Ticari Alacak Sigortasıyla Krediyeye Erişiminin Kolaylaşması

KOBİ'ler, alacaklarını, tahsil edileceğini düşündüklerinden, gelir olarak değerlendirme eğilimindedir. Ancak bankalar, bu alacakları, tahsili şüpheli alacak olarak değerlendirebilmekte ve kredi vermekte de pek hevesli olmayabilmektedir. Bu farklı değerlendirmeler karşısında ise ticari alacak sigortası, bankalar için söz konusu şüpheyi ortadan kaldırmakta ve KOBİ'lerin krediyeye erişimde anahtar rol oynamaktadır⁴⁶. Örneğin, İngiltere'de, ticari alacak sigortası poliçelerinin dörtte biri kredi almak için teminat olarak kullanılmakta ve bankalar da bu poliçeleri teminat olarak kabul etmektedir⁴⁷. Bu anlamda ticari alacak sigortası, sıradan bir sigortadan çok daha fazlasını ifade etmektedir. Nitekim AB Komisyonu da 2001 tarihli bir çalışma belgesinde, yeni pazarlar keşfetmek isteyen ve ürün yelpazesini genişletmek isteyen KOBİ'ler için, alacak sigortasının, finansmana erişimindeki önemini ortaya koymuştur⁴⁸.

⁴⁴ RIESTRA, 2003, s.2.

⁴⁵ Sigorta şirketleri, sigortalının müşterilerinin kredibilitesini sürekli izlemekte, kredilendirme zincirinin birçok halkasında bulunmakta ve alacak hesaplamadan tahsilata kadar geniş bir hizmet yelpazesi sunmaktadır. Böylelikle KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu hizmeti dışarıdan karşılayabilecektir. RIESTRA, 2003, s.8.

⁴⁶ RIESTRA, 2003, s.12; KOBİ'lerin krediyeye erişiminin kolaylaşması ise cirolarını ve kar oranlarını artırmakta, ölçeklerinin büyümesini ve markalaşmasını güçlendirmekte, kredi yönetim sistemini geliştirmekte, finansal kuruluşlar arasında işbirliğinin ve zamanında yasal müdahalenin yapılabilmesine imkan sağlamaktadır. REN / ZHU, 2018, s.17.

⁴⁷ RIESTRA, 2003, s.12.

⁴⁸ RIESTRA, 2003, s.1.

f. Ülke Ekonomileri İçin KOBİ'lerin Korunması ve Desteklenmesi Zarureti

Dünya genelinde işletmelerin %95'ini oluşturması ve istihdamın da %60'ını sağlaması yanında; inovasyonda, büyümede, ekonomik çeşitliliğin ve dayanıklılığın sağlanmasında ki anahtar rolü nedeniyle, KOBİ'lerin desteklenmesi zaruret teşkil etmektedir. Oysa ağırlıklı olarak gelişmiş ülkeler dışındaki ülkelerin, çok geniş bir risk yelpazesıyla karşı karşıya kalan ve ekonomi için hayati önemde olan KOBİ'leri ihmal ettikleri görülmektedir⁴⁹. Bu ihmalin az gelişmiş veya gelişmekte olan ülke statüsünde kalınmasındaki etkisi göz ardı edilmemelidir.

IV. KOBİLER İÇİN GETİRİLEN DEVLET DESTEKLİ ALACAK SİGORTASI SİSTEMİNİN OLUŞTURULMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

A. Sistemin Oluşturulması ve Yürütülmesinde Görevli Kurum: Olağandışı Riskler Yönetim Merkezi

1. Olağandışı Riskler Yönetim Merkezi'nin Kurulması

5684 sayılı Kanun'un 33/A maddesi çerçevesinde sistemin oluşturulması ve yürütülmesi için Olağandışı Riskler Yönetim Merkezi görevlendirilmiştir. İngiltere'de ise "İş, Enerji ve Sanayi Strateji Departmanı (Department for Business, Energy and Industrial Strategy)" pandemi döneminde KOBİ'lere yönelik ticari alacak sigortası için reasürans sistemini yürüten kurumdur⁵⁰.

2. Merkezin Görev ve Sorumlulukları

a. Sistem Merkez Tarafından Oluşturulmakta ve Yürütülmektedir

Sistemin yönetimine ve işleyişine ilişkin bütün iş ve işlemler Merkez tarafından yürütülür. Merkez, sistemin etkin bir biçimde çalışmasını temin, gerekli tedbirleri almak ve sisteme ilişkin yazışma ve belgeleri uygun bir şekilde muhafaza etmekle yükümlüdür (DDTAST m. 5.1). Sistemin işletme giderleri de Merkez'e devredilen primler ile bunların yatırım gelirlerinden karşılanmaktadır (DDTAST m. 12)⁵¹.

⁴⁹ CHATTERJEE / WEHRHAHN, 2017 , s.3.

⁵⁰ 2021 Trade Credit Reinsurance Scheme, publishing.service.gov.uk, (21.9.2021, 01.20).

⁵¹ Tebliğ'in sistem giderlerinin karşılanması ve sene sonu işlemlerine ilişkin 12. maddesinin metni şu şekildedir; "(1) Sistemin işletilmesi amacıyla kurulan sistemsal altyapının yatırım ve bakım maliyeti,

b. Merkeze Devredilen Primlerin Takibi ve Değerlendirilmesi

aa. Primlerin Merkeze Devri

Sisteme katılan sigorta şirketleri, poliçelerin tanzimini takip eden ayın beşine kadar o ay içinde düzenledikleri poliçe ve zeyillere ait fesih ve iptaller düşüldükten sonra kalan prim tutarını Merkez'e bildirmekte, giderler ve belirlenen komisyonlar düşüldükten sonra da her ayın on beşine kadar ilgili sigorta şirketince Merkez'de devredilmekte, bildirilen primler ile sistem kayıtları arasında fark olması halinde de sistem kayıtları esas alınmaktadır (DDTAST m. 9.1).

Primler, sigorta şirketlerince tahsil etmektedir. Tahsil edilecek prim hesabında ise ticari alacak sigortası talebinde bulunan işletmenin son mali yılda vadeli satışlardan elde ettiği cirosu esas alınmaktadır. Net prim ve azami teminat tutarı, vadeli satışlardan elde edilen ciro esas alınmak suretiyle hesaplanmaktadır (TASTTT m.5).

bb. Primlerin Özel ve Ayrı Kayıtlarla Takip Edilerek Muhasebeleştirilmesi

Sistem kapsamında, ilgili sigorta şirketlerince Merkez'e devredilen primler ile bunların yatırım gelirleri ve sistemin yönetilmesi kapsamında yapılan giderler Merkez tarafından özel ve ayrı kayıtlarda takip edilir ve muhasebeleştirilir (DDTAST m. 5.2).

cc. Devredilen Primlerle Oluşan Fonu Yönetecek Kuruluşun Belirlenmesi

Merkez, sistem kapsamında, ilgili sigorta şirketlerince devredilen primler sonucu oluşacak fonu yönetmek üzere, Bakanlığın uygun görüşü alınarak belirlenen bir kuruluşu görevlendirmekte, fonun aktarımına ve yönetimine ilişkin usul ve esaslar Merkez ile

Sisteme ilişkin risk değerlendirmesi ve reasürans giderleri, Sistemin yönetilmesi çerçevesinde Merkez tarafından yapılan harcamalar ve diğer giderler Merkeze devredilen primler ile bunların yatırım gelirlerinden tarife ve talimatla belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde karşılanır. Gerek duyulması halinde, söz konusu giderlerin, karşılanacağı diğer kaynaklar Bakanlığın uygun görüşü ile belirlenir. (2) Sene sonu mahsuplaşmasına ilişkin hesaplamalar sigortalama yılı esasına göre her muhasebe yılı sonunda yapılır. (3)Merkezin operasyonel faaliyetleri neticesinde oluşan bakiye Sisteme katılan sigorta şirketleri arasında Sistem kapsamında ürettikleri primlerden aldıkları paylar dikkate alınarak paylaşılır”.

görevlendirilen kuruluş arasında yapılacak protokol ile belirlenmektedir (DDTAST m. 5.2).

c. Bakanlığa Bilgi Verme

Merkez faaliyetlerini mali yılı takip eden Nisan ayı sonuna kadar, her üç ayda bir de sisteme ilişkin ayrıntılı harcama ve gelişimini de bilgilendirmek için rapor şeklinde sunması gerekmektedir (DDTAST m. 5.3).

B. Sistemin İşleyişi

1. Devlet Destekli Ticari Alacak Sigortasının Kapsamı

Yurt dışında yerleşik kişilere yapılan satışlardan doğan alacakların tahsil edilememe riski için ihracat kredi sigortasıyla teminat sağlanmaktadır. Buna karşın KOBİ'lere yönelik ticari alacak sigortası sunulmasını içeren devlet destekli sistemde ise KOBİ'lerin yalnızca yurt içi satışlarından doğan alacaklarının tahsil edilememe riski için teminat sağlanmaktadır (DDTAST m. 4.3). Devlet desteği de üstlenilen riskler için sigorta teminatı elde edilemeyen hallerde sağlanmaktadır. Bu anlamda sistem kapsamında üstlenilen risklerin, ulusal ve uluslararası sigortacılık piyasası, sermaye piyasası ve benzeri piyasalardan koruma temin edilemeyen kısmı, uygun bir bedel karşılığında Devlet tarafından taahhüt edilir. İlgili yılda sağlanacak Devlet reasürans desteğine ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile belirlenmektedir (DDTAST m. 11).

Öte yandan ticari alacak sigortası, alacağının tamamını veya bir kısmını kapsayabilmekte ancak herhangi bir kusur şartına bağlanmaksızın muafiyet (risk allocation) yaygın olarak uygulanmaktadır⁵². Böylece ahlaki riskin önlenmesi için meydana gelen zararın bir kısmı, sigortacı tarafından tazmin edilmeyerek sigortalı üstünde bırakılmaktadır. Tebliğ ile de teminat oranları ilgili alıcının skoruna göre %70 ile %90 arasında belirlenmekte, sigorta dönemi içerisinde meydana gelen 2.500 TL'nin altında kalan zararların da sigortalı tarafından ödenmesi öngörülmektedir (TASTTT m.8). Dünya uygulamasında da genellikle riskin %70- % 90 oranlık kısmını karşılayacak şekilde poliçelerin düzenlendiği görülmekte, çok daha büyük kar marjlarıyla çalışılmadığı

⁵² MERKIN, Rob / STEELE Jenny: **Insurance And The Law Of Obligations**, Oxford University Press, Oxford, 2013, s.174.

göz önüne alındığında ise bu oranın kötüye kullanımı önlemeye hizmet edeceği ve riskin uygun şekilde yönetilmesini sürdürülebilir kılacağı düşünülmektedir⁵³. Kaldı ki bu sistemde kötüye kullanımın önlenmesinde zarara duyarlı prim (*loss-sensitive premiums*), azami iyiniyet (*the duty of utmost good faith*), risk yönetimi hizmeti (*risk management service*) ve sigortalıya dönük dolaylı düzenlemeler (*indirect regulation of insureds*) önemli rol oynamaktadır⁵⁴. Getirilen sistemle de alınan puanın prim miktarını etkileyeceği, risk yönetimi hizmeti verileceği ve poliçe metnine varıncaya değin de birçok düzenlemenin Merkez tarafından yapılacağı öngörülmüş bulunmaktadır.

2.Sigorta Şirketlerinin Sisteme Dahil Edilmesi

a. Sigorta Şirketlerinin Protokolle Sisteme Dahil Edilmesi

Sağlıklı bir şekilde sistemin işleyebilmesi için sigorta şirketlerinin de sisteme dahil edilmesi önem arz etmektedir. Dünya çapında sigorta şirketlerinin sisteme dahil edilmesi ise aynı zamanda ciddi bir tecrübenin ve birikimin de sisteme aktarılması anlamına gelecektir. Ayrıca ticari alacak sigortası alanında faaliyet gösteren şirketlerin hizmet yelpazesinin geniş olduğu, bu hizmetlerin KOBİ'lerin kurumsallaşmasına katkı sağladığı ve ihtiyaç duydukları hizmetleri karşıladıkları göz önüne alındığında, sistemin sağlıklı bir şekilde işlemesi ve Türk KOBİ'leri için de istenilen katkının elde edilmesi açısından önem arz etmektedir. Nitekim İngiltere'de, dünya çapında çok önemli sigorta şirketlerinin sisteme dahil edildikleri görülmektedir⁵⁵.

⁵³ RIESTRA, (**Credit Insurance**), s.3; Alacak sigortalarında genellikle sigortalı için belirlenen muafiyet oranının % 25 olarak kararlaştırıldığı ifade edilmektedir. bkz. HALEM, **1964**, s. 38; Ayrıca sigorta teminatı kapsamının da işletmenin tüm cirosu (*whole turnover*), tek veya belirli müşterileri, aşkın zararları (*excess of loss*) veya olağanüstü hallerde doğacak zararları (*catastrophe cover*) gibi çeşitli şekillerde belirlendiği görülmektedir. Zararın tazmini de riske bağlı (*risks attaching*) veya talebin doğduğu (*claims arising*) ana göre ya da başka şekilde belirlenebilmektedir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. POWELL, **2004**, ss.279-286.

⁵⁴ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. HE, Qihao, "Regulation by Government-Sponsored Reinsurance in Catastrophe Management", **Connecticut Insurance Law Journal**, Spring 2017, Volume 23, Number 2, s. 300-304; Yukarıda da ifade edildiği üzere İngiliz hukukunda da risk paylaşımının uygulandığı, açıklama, azami iyiniyet, sigortaya konu alacakların bildirme ve belirli borçlunun finansal zorluklarıyla ilgili açıklama yükümlülüğüne ilişkin boşluksuz bir liste verme yükümlülüğü bulunmaktadır. HERRMANN, (**British Insurance Law**), ss. 88-89.

⁵⁵ İngiltere örneğinde American International Group UK Limited, Atradius UK, Coface UK Branch, Credendo – short-term non-EU risks, Euler Hermes UK, a branch of Euler Hermes SA (NV), Markel International Insurance Company Limited, Nexus Trade Credit, QBE UK Limited and QBE Europe SA/NV, Zurich Insurance plc gibi şirketlerin sisteme dahil edildiği görülmektedir.

Tebliğ ile sisteme katılmak isteyen yerli veya yabancı sigorta şirketleri, Özel Riskler Yönetim Merkezi ile yapacakları protokolle sisteme dahil olmaktadır. Yapılan protokolde ise sigorta şirketlerinin ve aracılarının uyması gereken esaslar da öngörülmektedir. Sigorta sağlanacak KOBİ'lere ilişkin kriterler, tarife ve talimatla belirlenmektedir. Risk değerlendirmesi ise Merkez tarafından yapılmaktadır. (DDTAST m. 4.2).

b. Sigorta Ettirene Merkezin Belirlediği Sigorta Poliçesinin Verilmesi

Protokolle genel esasların belirlenmesiyle yetinilmediği görülmektedir. Nitekim sigorta sözleşmesine ilişkin bilgilendirmenin içeriğinin ve şeklinin Merkez tarafından belirlenmesi (DDTAST m. 7.1), sigorta ettirene de bu poliçelerin verilmesi öngörülmüştür (DDTAST m. 7.2). Yine alacak sigortası satışı konusunda yetkilendirilecek teknik personelin sistemin işleyişine yönelik olarak SEGEM tarafından verilen eğitimlere katılması zorunlu tutulmuştur (DDTAST m. 7.3)⁵⁶.

c. Devlet ile Sistem Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği

Devlet destekli ticari alacak sigortası sistemi, devletin reasürans sağlaması şeklinde oluşturulmakta (DDTAST m. 11) ve dünya uygulaması da bu yönde bulunmaktadır. Reasürans ise bir nevi sigorta şirketlerinin sigortası olarak tarif edilmekte ve reasürans sözleşmesiyle de sigorta şirketleri, riski reasürans şirketlerine devrederek (*transfer of risk*) koruma sağlamaktadır⁵⁷. Ayrıca reasürans⁵⁸, trete reasüransı (*treaty reinsurance*) ve

<https://www.gov.uk/government/publications/trade-credit-reinsurance-scheme>, (erişim tarihi: 01.01.2021).

⁵⁶ Sigorta sözleşmesine ilişkin hükümleri düzenleyen Tebliğ'in 7 maddesi metni ise şu şekildedir: "(1) Alacak sigortası 28/10/2007 tarihli ve 26684 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik kapsamında değerlendirilmez. Sigorta sözleşmesine ilişkin olarak yapılacak bilgilendirmenin şekli ve içeriği Merkez tarafından belirlenir. (2) Sigorta şirketi, sigorta ettirene, içeriği ve formatı Merkez tarafından belirlenen sigorta poliçesini vermek zorundadır. (3) Alacak sigortası satışı konusunda yetkilendirilecek teknik personelin, alacak sigortası ile sistemin işleyişine yönelik olarak SEGEM tarafından yapılacak eğitimlere katılması zorunludur".

⁵⁷ HE, 2017, s.293.

⁵⁸ HE, 2017, s.293; Reasürans sözleşmeleriyle sigorta şirketleri, sigorta ettikleri menfaatleri bir başka sigortacıya tekrar sigorta ettirmektedir. KAYIHAN/ GÜNERGÖK 2020, s.18; ÜNAN, haklı olarak, reasüransın sözleşmesel borçlara karşı sigorta güvencesi elde edilmesi hasebiyle zarar sigortalardan pasif sigortası niteliğinde olduğunu ifade etmektedir. ÜNAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt.1: Genel Hükümler**, Onikilevha, İstanbul 2016, s.44.

isteğe bağlı (*fakültatif/ihtiyari*) reasürans olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Trete reasüransı ise taraf olunan sigorta sözleşmelerinin tamamı için önceden belirlenen koşullar çerçevesinde, belirli ölçüde reasürans güvencesi sağlamayı hedef tutan genel bir reasürans anlaşmasını ifade etmektedir⁵⁹. Getirilen sistemde ise protokolle sigorta sözleşmelerinin önceden belirlendiği, sigorta şirketlerinin de sigorta ettirene belirlenen poliçeyi verme zorunluluğu bulunduğu ve üstlenilen risklerin koruma temin edilemeyen kısmının devlet tarafından karşılanacağına taahhüt edildiği görülmektedir. Bu anlamda taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinin trete reasüransına vücut verdiği söylenebilir.

3. Risk Yönetimi

a. İşlemlerin Yönetileceği Sistemsel Altyapı (Veri Tabanı) Oluşturulması

Sistemin işlemesi ciddi bir risk araştırmasını ve yönetimini gerektirmekte, bunun için de her şeyden önce bilgiye erişimin mümkün olması, kamu kurumlarıyla finansal kuruluşlar arasında bilgi paylaşımının hızlı ve en az maliyetle sağlanması gerekmektedir⁶⁰. Sağlıklı bir risk yönetimi için bu koşulların sağlanması elzemdir. Bunun için de en temelde bir veri tabanına ihtiyaç duyulacak, işlemler ve eşgüdüm bu veri tabanıyla kolaylıkla sağlanabilecektir.

Nitekim Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi nezdinde Merkezin kullanımına tahsis edilmek üzere, sistem kapsamında yürütülecek olan; poliçe başvurusu, otomatik ve manuel değerlendirme, teklif oluşturulması, poliçe düzenlenmesi, hasar ihbarı ve raporlama gibi işlemlerin yönetileceği sistemsel altyapı oluşturulması öngörülmüştür⁶¹.

⁵⁹ ÜNAN, reasürörlerin ikiye ayrıldığını, Alp çevresi reasürörlerinin daha çok trete reasüransı verdiğini, isteğe bağlı reasürörlerinin ise daha çok deniz çevresi reasürörleri olduğunu ve bu bağlamda hizmet verdiğini ifade etmektedir. ÜNAN, 2016, (Genel Hükümler), s.44.

⁶⁰ REN / ZHU, 2018, s.17.

⁶¹ Veri tabanı ve raporlamaya ilişkin hükümleri düzenleyen Tebliğ'in 6. maddesi metni ise şu şekildedir: "(1) SBM nezdinde Merkezin kullanımına tahsis edilmek üzere, Sistem kapsamında yürütülecek olan; poliçe başvurusu, otomatik ve manuel değerlendirme, teklif oluşturulması, poliçe düzenlenmesi, hasar ihbarı ve raporlama gibi işlemlerin yönetileceği sistemsel altyapı oluşturulur. Sistemsel altyapının oluşturulmasında ve işletilmesinde dışarıdan hizmet satın alma yoluna veya diğer kurumlarla iş birliklerine gidilebilir. (2) Veri tabanındaki bilgilere erişim hakkı bulunanlar ve teknik personel, genel nitelikli bilgiler ile kamuoyuna açıklanmasında sakınca görülmeyenler haricindeki bilgileri başkalarına veremez ve açıklayamaz".

b. Bilgi Güvenliğinin Sağlanması

İşlemlerin veri tabanı üzerinden yapılacağı ve kişilerle ilgili verilerin burada tutulacağı göz önüne alındığında, bilgi güvenliğinin sağlanması önem arz etmektedir. Bu anlamda sistem kapsamındaki bilgilerin sistem dışında kullanılması ve Bakanlığın izni olmaksızın üçüncü kişilerle paylaşımı yasaklanmış, bu çerçevede çalışacak kişi ve kuruluşlarla da gizlilik anlaşması imzalanması öngörülmüştür⁶².

c. Risk Değerlendirme Hizmeti Verilmesi

Ticari alacak sigortası poliçelerine ilişkin risk değerlendirme kriterleri, Merkez tarafından belirlenmektedir. Risk değerlendirmesinde ise sigorta talebinde bulunan işletmenin vadeli satışlardan elde ettiği cirosunun en az %50'sini oluşturan ve ciro büyüklüğüne göre büyükten küçüğe doğru sıralanan alıcıları dikkate alınmaktadır. Risk değerlendirmesi sonucunda ise bu alıcılardan her birine “1 (en düşük riskli)” ile “6 (en yüksek riskli)” arasında skor verilmesi söz konusudur (TASTTT m.6).

Risk değerlendirilmesi talebi, sisteme katılan sigorta şirketleri veya aracılarının yetkilendirdiği kişiler tarafından yapılmaktadır. Risk değerlendirme neticesinde ise poliçe teklifi otomatik olarak oluşturulabilmektedir. Otomatik poliçe teklifinin yetersiz olması halinde ise manuel değerlendirme için gerekli bilgiler talep edilir ve güncellenen ek bilgilerle nihai değerlendirme Merkez tarafından yapılır. Böylece alacak sigortası poliçeleri sigorta şirketi veya aracılardan yetkilendirdiği kullanıcılar tarafından SBM'nin sunduğu sistem üzerinden düzenlenebilmektedir. Risk değerlendirme sürecinde ortaya çıkan sorgulama ücreti de poliçe talebinde bulunan KOBİ'lerden tahsil edilmektedir (DDTAST m. 8).

⁶² Bilgi güvenliğini düzenleyen Tebliğ'in 13.maddesi metni ise şu şekildedir: “(1) Merkez ve SBM, Sistem dolayısıyla haiz oldukları bilgi ve belgeleri Sistem kapsamındaki görev ve sorumlulukları dışında kullanamaz, Bakanlığın izni olmaksızın üçüncü şahıslarla paylaşamaz ve yayımlayamaz. Bu çerçevede, Merkez ve SBM tarafından Sistem işlerinde çalıştırılacak personelle gizlilik sözleşmesi imzalanır. (2) Birinci fıkradaki hükümler, Merkeze; danışmanlık, bilişim, donanım, ağ hizmetleri ve çağrı merkezi gibi hizmetleri sağlayan kuruluşları da kapsar. Bu hizmetleri sağlayan kuruluşlarla da gizlilik sözleşmesi imzalanır”.

4. Ticari Alacak Sigortasının Teminat Olarak Kullanılmasının Sağlanması

Ticari alacak sigortasının varlığı, KOBİ alacaklarının tahsiline ilişkin bankaların şüphelerini ortadan kaldırdığından, KOBİ'lerin krediye erişimini oldukça kolaylaştırmaktadır⁶³. Nitekim İngiltere'de, bankaların, ticari alacak sigortası poliçelerini teminat olarak kabul ettiği ve ticari alacak sigortası poliçelerinin dörtte birinin de krediler için teminat olarak kullanıldığı görülmektedir⁶⁴. Tebliğ'in 14. maddesiyle de kredi kuruluşlarına, dain-i mürtehin (rehinli alacak) şerhi bulunan poliçeleri elektronik ortamda izleyebilmeleri için SBM nezdinde bir alt yapı kurulması kararlaştırılmıştır.

Dain-i mürtehin (rehinli alacak) şerhi bulunan poliçelerde⁶⁵; sigorta sözleşmesinin herhangi bir nedenle feshedilmesi, iptali, teminat içeriklerinin veya kredi limitlerinin değiştirilmesi gibi durumların dain-i mürtehin (rehin alacaklısı) sıfatını haiz kredi kuruluşu tarafından elektronik ortamda izlenmesine yönelik gerekli altyapı Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBM) nezdinde kurulur (DDTAST m. 14). Ancak risk değerlendirmesi sonucunda skoru 6 olan alıcılara alacak sigortası kapsamında kredi limiti sağlanamayacağını hatırlatmakta fayda vardır (TASTTT m. 6.1).

⁶³ MERKIN / STEELE, 2013, s.174.

⁶⁴ RIESTRA, 2013, s.12.

⁶⁵ Dain alacaklı, mürtehin ise rehin alan anlamına geldiğinden, dain-i mürtehin de rehinli alacaklı kavramına karşılık gelmektedir. Uygulamada poliçede dain-i mürtehin kaydının olması halinde sigorta tazminatı üzerinde dain-i mürtehinin hak sahibi olarak kabul edildiği, ödemenin de ona yapıldığı ve onun açık muvafakati olmadığı sürece sigorta ettirene ödeme yapılmaması haklı olarak eleştirilmektedir. Bu bağlamda ÜNAN, sigorta konusu eşya üzerinde rehin hakkının ancak yasanın öngördüğü şekilde yapılabileceği ve bir alacak rehni olması nedeniyle sigorta alacağı rehni de alacaklının yazılı işlemi gerektirdiğini ifade etmektedir. Bu nedenle dain-i mürtehin (rehin alacaklısı) kaydı ile medeni hukukumuzda olmayan bir rehmin oluşturulamayacağı, bu tür kayıtların kurucu bir nitelik taşıyamayacağından açıklayıcı nitelikte olabileceği, bu yöndeki uygulamanın da değiştirilmesi gerektiğini haklı olarak ortaya koymaktadır. ÜNAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt II: Zarar Sigortaları**, Onikilevha, İstanbul 2016, s.57-58; Aynı yönde görüş için bkz. KAYIHAN/ GÜNERGÖK, 2020, s.127.

5. Zararın Tazmini ve Hasar Yönetimi

Zarar, Merkez tarafından karşılanmaktadır. Hasar yönetimi Merkez tarafından yürütülebileceği gibi dışarıdan hizmet alınması da mümkündür. Ancak tahsilatın mümkün olmadığı tespit edilmesi veya yasal giderlerin alacak tutarından fazla olması durumlarında, hasar dosyası Merkez tarafından kapatılabilmektedir. Merkezin ve sigortalıların yasal giderlere katılımına ilişkin hususlar özel şartlarda belirtilmekte, hukuki masrafların tespitinde de TBB Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi dikkate alınmaktadır (DDTAST m. 10).

SONUÇ

KOBİ'ler, dünya çapında işletmelerin %95'ini oluşturmakta ve istihdamın da yaklaşık %60'ını sağlamaktadır. Bunların yanında inovasyonun, büyümenin, ekonomik çeşitliliğin ve dayanıklılığın sağlanmasında da KOBİ'ler, ülke ekonomileri için anahtar rol oynamaktadır. Bu özellikleri ise KOBİ'leri ekonomiler için vazgeçilmez kılmakta, desteklenmeleri ve korunmaları da büyük önem arz etmektedir. Tebliğ ile KOBİ'lerin devlet desteğiyle alacak sigortasına ve krediye erişiminin sağlanmasının hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu adımın Türkiye için, ticari alacak sigortası şirketlerinin faaliyetlerine 19. yüzyılda başladığı göz önüne alındığında, geç olmakla birlikte çok önemli bir adım olduğunu ifade etmek gerekir. Öte yandan hukuki öngörülebilirliğin ve hukuki güvenliğin ticari yaşamda önemi dikkate alındığında, düzenlemenin Tebliğ ile yapılması da tartışmaya açıktır. Nihayetinde amacı doğrultusunda sağlıklı bir şekilde sistemin işlemesi için, ciddi birikime sahip dünya çapındaki alacak sigortası ve reasürans şirketlerinin de sisteme dahil edilmesi önem arz etmektedir. Tebliğ ile de bunun arzu edildiği görülmektedir. Kaldı ki bu şirketlerin sisteme dahil edilmesi sadece sistemin sürdürülebilir maliyetle işleyebilmesi ve sigorta teminatı sağlanmasında değil, aynı zamanda Türk KOBİ'leri için sağlayacakları ikincil hizmetler açısından da çok önemlidir. Tebliğ ile bu şirketlerin ihtiyaç duyduğu hukuki öngörülebilirliğin ve hukuki güvenliğin temininde ise güçlük çekilmesi kuvvetle muhtemeldir.

KAYNAKÇA

- ATABEK, Reşat, **Reasürans Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Enstitüsü, Ankara, 1974.
- CHATTERJEE, Arup / WEHRHAHN, Rodolfo, **Insurance for Micro, Small, and Medium-Sized Enterprises**, Asian Development Bank (ADB) Briefs, No. 78, April 2017.
- DANNENBERG, Henry, **Quantitative Bewertung des Ausfallrisikos von Forderungsportfolios gewerblicher Unternehmen- Eine Analyse unter besonderer Berücksichtigung von Schätzunsicherheit und einer fehlenden eigenen Datenbasis im Unternehmen**, Martin Luther-Universität Halle-Wittenberg, 2012.
- FAIRLIE, Robert W., **Immigrant Entrepreneurs and Small Business Owners, and their Access to Financial Capital**, SBA Advocacy, 2012,
<https://www.sba.gov/sites/default/files/rs396tot.pdf>, (erişim tarihi: 07.09.2021).
- HALEM, Carl Otto von, **Kreditversicherung**, Gabler, Wiesbaden, 1964.
- HANNA, John, “Credit Insurance”, **University of Pennsylvania Law Review**, March 1931. Volume 79, Number 5, (s.521-548).
- HE, Qihao, “Regulation by Government-Sponsored Reinsurance in Catastrophe Management”, **Connecticut Insurance Law Journal**, Spring 2017, Volume: 23, Number: 2, (s.281-326).
- HERRMANN, Harald, **British Insurance Law – Preparatory Script 9/14**.
<https://paperzz.com/doc/8613300/british-insurance-law-%E2%80%93-preparatory-script-9-14i>, (erişim tarihi: 22.09.2021), (**British Insurance Law**).
- HERRMANN, Harald, “§ 39. Kredit- und Kautionsversicherung”, **Versicherungsrechts-Handbuch**, (Hrg. Roland Michael Beckmann / Annemarie Matusche-Beckmann), 3. Auflage, Beck-Online, München, 2015.
- HORSCH, Andreas / RATHMANN, Tanja **Kreditrisikotransfer durch Kreditversicherung- Eine ökonomische Analyse der Prozesse, Strukturen und Regeln der Märkte für Kreditversicherungen**, VVW GmbH, Karlsruhe, 2012.

- GEBERT, Yvonne / KLAPPER, Sebastian, “**§ 24 Cyberversicherung**”, **Der Versicherungsprozess**, (Hrsg. Veith / Gräfe / Gebert), 4. Auflage, Nomos, Baden, 2020.
- GRAUSCHOPF, Jürgen, “**§22 Kreditversicherung**”, **Der Versicherungsprozess**, (Hrsg. Veith/Gräfe/Gebert), 4. Auflage, Nomos, Baden, 2020.
- KARA, Etem/ KAYIHAN, Şaban, “**Politik Risk Sigortası: MIGA, OPIC ve Türk Eximbank**”, 15.Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, (11-12 Eylül 2017), Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2017 (s.182-187).
- KAYIHAN, Şaban / GÜNERGÖK, Özcan, **Sigorta Hukuku Dersleri**, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Seçkin, Umuttepe Yayıncılık, İstanbul, 2020.
- KÜÇÜK, Damla, "Krediyi Koruyan Sigortalar ve Kredi Sigortası Kavramına İlişkin Karşılaştırmalı Bir İnceleme", **Legal Hukuk Dergisi**, Yıl: 2010, Cilt: 8, Sayı: 85, (s. 472-493).
- KÜÇÜK, Damla, **Kredi Sigortası**, Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- MATSCHKE, Manfred Jürgen, **Finanzierung der Unternehmung**, Verlag Neue Wirtschafts-Briefe, Herne/Berlin, 1991.
- MERKIN, Rob / STEELE Jenny, **Insurance And The Law of Obligations**, Oxford University Press, Oxford, 2013.
- ORER, Gürsel, “Ekonomik Kamu Düzeni ve Devletin Ekonomiye Müdahalesi”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, Yıl :2015, Cilt 1, Sayı .6 (s. 363- 393).
- PAUL, Salima Y. / BODEN, Rebecca, **Getting paid: lessons for and from SMEs**, ACCA (the Association of Chartered Certified Accountants), London, 2012, <https://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/small-business/pol-tp-gp.pdf> (erişim tarihi: 07.09.2021).
- POWELL, T. Glyndwr, **Home Trade Credit Insurance**, Credit Management Handbook (Ed. Burt EDWARDS), Fifth Edition, Gower, Hampshire and Burlington 2004.

REN, Ruilin / ZHU, Jianhua, “The Research on SMEs Loan Credit Insurance System of China”, **Advances in Social Science, Education and Humanities Research**, 2018, Volume: 246, (s.14-17).

RIESTRA, Amparo San José, **Credit Insurance in Europe Impact- Measurement and Policy Recommendations**, 2003, CEPS Research Report In Finance And Banking, No. 31, Brussels, <http://aei.pitt.edu/9563/2/9563.pdf>, (erişim tarihi: 08.09.2021).

SCHNEIDER, W., “§ 29 Vertrauensschadenversicherung”, **Münchener Anwaltshandbuch Versicherungsrecht**, (Hrsg. Knut HÖRA), Auflage 4, C.H.Beck, Frankfurt, 2017.

ÜNAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt.1: Genel Hükümler**, Onikilevha, İstanbul, 2016, (Genel Hükümler).

ÜNAN, Samim, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi, Altıncı Kitap, Sigorta Hukuku, Cilt II: Zarar Sigortaları**, Onikilevha, İstanbul, 2016.

YAMORI, Nobuyoshi, **Japanese SMEs and the Credit Guarantee System after the Global Finansal Crisis**, Cobe, 2014 (<https://www.rieb.kobe-u.ac.jp/academic/ra/dp/English/DP2014-26.pdf>), (erişim tarihi: 07.10.2021).

YAMORI, Nobuyoshi, “The 2017 Reform of Japan’s Credit Guarantee System and New Functions of Credit Guarantee Corporations”, **Roles of Financial Institutions and Credit Guarantees in Regional Revitalization in Japan** (Nobuyoshi Yamori / Yoshihiro Asai /Masao Ojima/Kei Tomimura/ Koji Yoneda:), Kobe University Social Science Research Series 2019, Springer, Kobe 2019, (s.43-72).